

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Maiatzaren  
18<sup>a</sup>

Euskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.  
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.

1902-ko Maiatzaren  
18<sup>a</sup>

**IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.**  
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkañaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

## ¡AGUR, DURANGO!

Lengo egun baten, Durangon, Bilborako trenean sartu ta noz urtengo beguira nengoala, ikusi neban bertan Bilbotar languille gazte bat, eta nire itaunetara erantzun eustanean zati baterako lanera joanda egoala uri atan, esan neutsan:

—Orainche daukazu era ona euskerea ikasteko Durangarren artean... euskera ikasteko gogorik euki ezker.

Eta erantzun eustan berak:

—¡Sinistuidazu, bene benetan diñotsut-eta! Esku batau emongo neuke euskera jakiteagaitik, ain daukagu ichura charra bizkaitarrak eta bizkaitarren jatorria daukagunok euskera barik. Gogoia badaukat nik, eta Bilbotik ona pozarren etorri nintzan, emen euskeraz ikasiko nebala-ta, baiña ¿zelan ikasi, emen gueienak erderaz berba eguiten badantzudaz?

Eguia da Bilbotarrak ziñoana. Nik neuk Durangoko kale-artean euskera baiño erdera gueiengo entzun izan dot aspaldi onetan, andi ta chikiñ artean. Beintzat, len aitatu dodan egunean, Durango-tik igarokeran ez-takit euskerazko berba bakar bat entzun neban be.

San Agustín aurrean ikusi nebazan zortzi amar urteko mutiko-neskato koskor batzuk erderaz ziarduela; sartu nintzan Ezkurdi aldeko kafe-eche baten, garagardau edo zerbeza zurrutada bat edatera, ta nire ezkerrean iru guizon urtetsu egozan erderaz berbetan, eskumara guizon mordoska bat, batzuk jokuan eta bes-tetzuk beguira, ta eneban besterik entzuten ausse baiño: *Ya tengo juego.*

—*Debias heber envidado la grande.*—*Dos caballos solo tenia y, etc. etc.* Edaria ekarri eustan, neskatileari itandu neutsan zelango jentea zan an ego-ana, ta Durangar utsak zireala aitu neutsanean, aitearen eguin eta arritu-rik urten neban andik gueltoki edo estaziñorantza, Astarloaren taillun-tzaren ondolik.

Au naikoa izan ezipazan, trenak urten aurrechuan sartu zirean seño-ra usaiña erakutsi nai eben emaku-me lodi bi neskatochu bat lagun ebe-la, ta jezarri zirean nigandik ez urrin. ¿Erderaz eguiten ebela esan bearrik etedaukat? Euren ondoren berealasse etorri zirean atso-agure bi, garbi gar-birik burutik oiñetara, azal gorri ede-

rra arpeguietan, eta euren beguira-dak lau urteko ume batenak langosse bigun, pozdun, samurrak ebezala, *arratzalde on* esanaz sartu orduan. Onak, aurrean euren guztiakaz berba eguiten ebenez, señoia lodiakaz be asi zirean nozbait, eta orduanche nik Bilbo-aldekotzat neukazan *Condesa* biak euskeraz berba eguin eben, da euren aututik atera neban Durango-koak zireala, ta atso-agure politik Ochandiokoak. Onekaz berba egui-ten ebenean bakarrik erabilten eben euskerea; euren artean da neskatoa-gaz beti erderena. Ochandioko atso-ehiak zerbaite esan eutsan euskeraz neskatoari ta nire ustez bere ama za-nak, destainaz musturrak okertuta ta zearretara beguiratuaz esan eban:

—Entendidu zeozer eguiten dau, baia eztaki euskeraik.

Oneskek izan zirean bere aotik ur-teniko berbak, baiña bere gogoan beste oneskek izan zireala neure be-larri bat jokatu neuke:

—Au señoia izateko daukagu, ta eztau bear euskera lango baserritar-keririk.

Onak entzueran, estuen nengoan noz trenak artuko eban abiadea, ain zan andia Durangotik iguesi eguite-ko sartu jatan guraria.

¿Ori da nik ume alditan eskolara nenbillenean ezauturiko Durango, euskaldun uri polit ehukuna? ¿Ori da Astarloari bizi emon eutsan eta oraintsuan Astarloari tailluntza bat eregui eutsan uria? ¿Zer esango leu-ke, euskerea arerioen gorrototik gor-deten ainbeste neke ta burukomin artu eban Astarloa andiak, Jainkoa-ren baimenaz bere obitilik urten, eta bere jaioterriari ikustaldi bat eguite-ra etorriko balitz? Bearbada eleuke ezer esango, bada uste izango leuke Madrill aldeko *Alcorcón* derichon errian aurkituten zala, ez bere errian; eta inok esango baleuskio *«jauna, ausse da zure seaskea, ausse da zure jaiotokia»* ur urrean agiunduko leu-ke, bekokia gorri gorri eguiñik, Ez-kurdiko bere tailluntza kenduteko dagoan lekutik.

¿Zetatik etedator orren urruinta-sun (1) andia euskereaganantza, beti euskaldun izan dan uri orretan? nen-billen neure buruari itanduten, eta igarkizunaren epaia emon eustan la-gun batek onetara.

(1) Urruintasun—mospresia

—Durangar gueien gogoak egoi aldera, Madrill aldera beguira dagoz aspaldion, eta ango gauzak, ango gora-berak eguiten dabo zauzkadea euren biotzetan; emengo arazoak, guztiok maite izan bear guenduken *gueure* Euskalerriaren gora-berak ezteutse ainbeste ardura emoten. Da-nez bestera balitz, guri ezer echoa-kun beste aldeko gauzak alde batera ichita ona beguira balegoz, orduan-che bai maite izango leukeez Euska-lerriko gauzak, batez be, Euskale-rriko gauzarik andiena, ederrena, miragarriena, berekiena (1), au da, gure mintzaera edo berbetea.

Nire lagun onen esanak zuritu (2) nenduen, eta gaur, neu be bere ere-chian nago.

Durango, uri polita, Bizkaian bio-tzean jarria, euskal-mendi altsuak zu eguiteko ichi eben zelaicho ederrean edatua, zu bizi izateko lenengoz le-kua ta guero odola emon eutsuen erri-chiki euskera garbidunakaz inguru-tua, asikeratik gueiengo beti euskal-duna izan zareana, Astarloa euskera-zaleari ugatza emon zeutsana, gaur be zeure zanetan euskal odol garbia daroazuna, zeure anaiñi bizkarra emonda sekulan anaitasunik eraku-tsiko ezteutsunen echera bidean abia-tu zara; Euskalerrikan kanpora zoaz, zeure betiko echea isten zoaz, lekuz ezipada, gogoz eta izatez bai beintzat; eta anaia maite baten joakereak bio-tzean emoten daben samiañ eta atsa-kabeaz dirautsugu: ¡Agur, Durango!

BLOA.

## ITSASOAN (3)

I

Olatutan batelean,  
itsas eder zabalean,  
udako arratsaldean,  
portutikan apartean,  
damachoakñ batean,  
gozotasun chit betean,  
ibiltzen guera pakean.

Zeñen azkarra,  
aize iparra,  
dan pasatzen,

(1) Berekia.—Gauza bati berari bakarrik jagokana ta bera ezaututeko naikoa dana.  
(2) Zuritu.—Beste bat norberen erechira ekartea.  
(3) *Danubio* agul deritzaion vals, Strauss-enari anto-latua.

an jostatzen,  
ingurutikan  
ikuturikan  
gure batelcho  
chiki ederra.

II

Damachoak jostatzen,  
kontu gosso kontatzen,  
dembora du pasatzen,  
bai orrelassen,  
beti anehen.

Guztagarria da chit  
ango ibillera,  
belan dabillenean  
batetik bestera.

Olatuen plastara,  
etortzen baita ara,  
ta orduan algara,  
da ederrena,  
guztiena.

III

Urrutira ikusten dira  
egasti ehuriak aidean  
pasatzen agur eguiñaz  
beraren parian.

IV

Orra, nolako arratsaldea  
pare gabea,  
batelehuan;  
atzeguiñ onez beterik  
ederki pasatzen dan.

Guerora

gustora  
emanikan jira,  
ontziari bira  
asten guera,  
ostera,  
sartu naiean  
denak legorrera

V

Bidean portura gatzela,  
dantzatzu gossoro batela,  
aditutzen da *Angelus*  
eskillak jotzen dutela;  
guziak  
pozez jantziak,  
ematen dizkagu graziak  
Jaunari  
zerukoari  
ibilli gueralako ederki.

JOSÉ ARTOLA.

## EUSKALDUN ERDIALZALEA

## SANTI PIKARO

## I

—Bai: alajaina, ez nere semea dalako, baña eguiatz mutill azkarra atera da.

—Ez; zure semea dalako eztezu zuk ori esango, baña bai zu aren ama zeralako.

—Ez guizona; zuk ondo dakizun bezela, bazter onetan jaio, Madrillko puntara juan, zortzi urte an egiñta etorri, eta eche berri bat eguiñ ta jan ta-pasia bizi, ezta makala ez, alajaina.

—Etzan ez makala len ere, guk Santi Pikaro deitzen guñonian, orain Don Santiago deitzen dioten bezela.

—¡Ai, ai! Inbidia balitz ezkabia, askok bearko luke buruan zapia.

—¡Ai, ai! lodia dalako larrua, ezin ikusi barrua.

—Askoren gaitz ichusia, inor ezin ikusia.

—Pobrezan Santi Pikaro, aberastuta Don Santiago.

—Denbora aiek igaro ziran.

—Baña orain ere lengo lepotik burua.

## II

Falta bat bakarrik billatzen zion amak bere semeari; euskera aztu zitzaioa *bastante*, baña *enkanbio* erderaz... seda bezela: nunbait ama gasso onentzat *bastante*-k baño *enkanbio* gueiagi balio zuan. Semeak berriz *enkanbio*, etzuan uste, euskera aztutzea, palta zanik ere. Erderaz nai zukean, ala esan nola aditu, eta mundua arritu. Eskaleak ere aren atean erderaz erreztatzen bazuten, *sabido*; *limosna dolbe*.

Egun batean asi zan eskale bat: *Padre nuestro que estas en los cielos santificado...* eta or ateratzen zaio makilla batekin Don Santiago, autsak astintzera eskale gaissoari. Baña zergatik? Ona emen misterio bat Juezaren aurrean azaldu bear izan zana. Mozorro zarrak esaten zuan diruak tontotu eguiñ zuala Santi Pikaro eta nunbaitere eguia zan.

## III

—Don Santiago: ¿eguia da makillaz jo zenduala Josepe eskalea?

—Bai, Juez Jauna.

—Eta ¿zergatik?

—Insultatzera, nere atera etorri zitzaidalako.

—¿Eguia da ori Josepe?

—Ez da eguia, Juez Jauna; ez nuan beste gauzarik eguiñ, baizik erreztatzen asi erderaz, kristauak erreza lezakean oraziorik ederrena.

—¿Zein da ori?

—*Padre nuestro*.

—¿Zer diozu zuk Don Santiago?

—Asi zan erreztatzen bai, baña ¿nola jarraitu zuan?

—¿Nola jarritu zenduan, Josepe?

—Esango diot ba Juez Jauna: ara nola: *Padre nuestro que estás en los cielos santificado*.

—¡Alto or!—esan zuan Don Santiago:—¿zergatik esan bear dit orrek neri Santi Pikaro?

—Beguiraz; gauza bat da Santi Pikaro, zuk diozun bezela, eta beste bat santificado Josepek esan duan bezela. ¿Ez aldezu zuk Aitagurerik erderaz erreztatzen?

—Bai Jauna; baña eztet nik esaten Josepe Picarorik, eta ez beste orrela-ko lotsagabekeririk.

—Esanezazu ba, Aitagurea erderaz.

—Ara ba, Juez Jauna; Madrillen erderaz ondocho ikasia naiz, baña Aitagurerik ez, eta esateiot pranka-mentian; eztakit.

—Esan ezazu ba euskeraz.

—Euskeraz ere... eztakit ba.

—¿Eztenduan ikasi?

—Bai Jauna, baña aztu ere bai.

—Nik esango dizut zer guerta zitzaion apaiz bati emakume batekin.

—Esan beza Jauna bai, ezan beza, pozik adituko diot ejemploa.

—Ara ba: apaiz bat zijoan, ermita baten meza eman ta echera. Emakume ark, eskeiñi zion chokolatea, baña eskerrik asko, esan zion apaizak. Añ aleguiñ asko eguiñ zion berriz ere emakumeak chokolatea artu zezan, nun apaizak, estimatzeagatik, aguiñdu zion eguiñ zezala. Emakume ark chokolaterik etzeukan, eta aitzakitzat esan zion: Jauna, oguia daukat oso beltza:—berdiñ da, erantzun zion apaizak, artuko det.—An ziran estutazunak; eguia aitortu bear izan zuan azkenik, eta esan zion: Jauna eztaukat chokolaterik.—Orisse da beltza-erantzun zion apaizak.

—Juez Jauna; ¿zer esan nai du orrek? ¿Zer sinipikantza du orrek?

—Ara zer: erderaz dakiala uste duan batek Aitagurea erderaz ez jakitea, beltza da; euskalduna izan eta orazio ori euskeraz ez ikastea, beltzago, baña ikasi, ta guero aztutzen uztia, beltz guzien artean beltzena.

—¿Beraz ni oso beltza naiz?

—Zuk ala diozu.

—Eztu ba oraindik nere ikutuk inor belztu.

—Josepe eskaleak esango dizu, ori eguia dan ala ez: an omen dauzka zazpi beltzune gorputzean zuk eguiñak eta...

—Eta... ¿zer?

—Zazpi peseta eskatzen ditu.

—Askocho deritzot.

—Edo bestela, zazpi makillada berak zuri ematea.

—Ori ere gogorchoa da.

—Ba esleitu nai dezuna bi oien artian, eta orain beste gauza bat.

—¿Zer ba, Jauna?

—¿Anton Kursulluren bersorik beñere aditu dezu?

—Ez naiz oroitzen.

—Nik badakit bat berso-erdi bat bizkaitarrez jarria, eta ondo etorriko litzakizu ikastia.

—¿Nola da ba?

—Onela:

Trabenarissari dirautso

»Entzuizu Patrona

»Apari bi charrak baño

»Obe da bat ona.

—¿Zer esan nai du orrek? ¿?

—Erdera ta euskera gaizki jakitea baño obe dezula euskera bakarrik ondo jakitea.

—Daukadan pena da nere lengo gaitz-izen zarra berritzea.

—¿Zein, Santi Pikaro?

—Bai Jauna.

—¿Eta nok du errua (kulpa) zuk erderaz gaizki jakiteak baño?

—¿Ala da Jauna ori ere.

—Baña ori baño ezpada, laster jarriko degu sendagaia (erremedioa).

—Pagatuko nikio ba ondo.

—Guzia izango da pregoi bat botatzea.

## IV

## Pregoa

Juez Jaunak aguintzen du, emendik aurrera eztiola inork deitu Don Santiagori Santi Pikaro; baizik... Santi Majadero.

P. M.

EZ DAUDE ETORRIK  
BERRIZ DONOSTIRA

Goiarriar bi zeoden  
lenguan kaian

ango gauza ederrak

ikusi nayian

eta an zebiltzala

jira eta bira,

arriturikan *barku*

zar bati begira,

kalabrote batian

!plast! trabatu ziran,

ta ez dakit nik nola

erori etziran;

gastienak onela

diyo bestiari:

—Guchigatik ez gaituk

urtara erori...

—¿Ura?... issilik ago

au dek petrolio...

jarranuetan ez dik

gaur guchi balio!

—Pospolo bat botako

diat nik pistuta

t' itzul egingo diagu

dena kizkalduta

—¿Pospolo batekin stu?

jau chori epela!

¿ez aldakik inola

ezin litekela?

Pauzo bana eguiñ zutea

itz au bukatuta

ta *zanba!* an dijuaz

sokan trabatuta;

Eztuten nai iriki

bi aiek abua,

charra zan nunbait petro-

lioren tragua;

bi guizonek atera

zituzten bizirik

eta beren artian

izketan asirik,

batek onela diyo:

—Guazen emendikan

petroliozko errekek

dauden lekutikan...

Ez daude etorriak

berri Donostira,

emengo itsasuak

agortze ez badira;

Goiarritikan naiz ez

izan guk ezpero,

azaldutzen zaizkigu

zenbait.. *petrotero*

RAMÓN GUEL BENZU

Donostian

## AMALABAK ETA KOSANTON INDIANOAK

## III

Ogoño-ri deusala ta uretan chipi-chapa, Elancho derichon mendi bat dago, beste mendiak ardi ta bildotsez legez echez betarik altsoa dabela.

Bero sargori-egunen baten otu jakon Ibaranguelu-ri ichasaize gazi garbia artutera urtetea ta urren zan mendian Elancho-egalean tokiari ederra edo beintzat ikusgarria erichita, bertan guelditu zan; da gaur beanche dago, aste santutik onakoa alde eguiñ ezpada beintzat. Eta Amaren izena Amarentzat gordeta, Elanchobe artu eban berak izentzat.

Erri onetanche urregorritzko baketan igaro zirean Kosanton indianoaren lenengo ta azkanengo urteak, Ameriketako oguefaz urteak igarota Elanchobe ikusteko zelango leia ta gurari ta garra ekazan bere arpeguia ikusi barik ezin jakin leike.

Erroke lagun artuta goiz da arratsalde inguru-mari guztiak aratu ebazan. Sagar erre bat luzaro gordeta eukian ikoldu ta chikitu ten dan antzera, Kosantonen beguetan Elanchobe, luzaro ikusi barik eukian, erakusme nean chikitu zan. Ibarranguelurako bideari estua erichon, kairako bideari laburra, pelota-tokiari kaskarra, echeai makurrak; baña chikitasun a gora-beera, Elanchobe ezin betota erabillen lenengo eguiñetan biotza. ¡Aren poza umetako gauzak gomutaratue ran! «Emenehe ikasi neban uguer (1) eguiten. Andissek ia itoan atara nenduen Chirgok eta bazkaloste baten. An goiko sasitzan zozo abia bat, amea barruan ebala, egüen arratsalde baten aurkitu neban. Ibarrangueluko sakristau mutil batek emon eustan arrikadeaz odoletan bide-ukondo atanche egon nintzan bein...» Da onelango gauzak esaten igues eguiñ eutsen Kosantoni lenengo egunak.

Guero bata (Errokek) emengo barriak eta besteak angoak (Amerikakoak) iruzkindu (2) ebezanean, eguraldia nai erriko lagunnen bizimodua nai abadeen boz ederra nai beste zerbait aotan artuta, ezkonbarriak ezkonzar tueran leguez zer-esan barik guelditu zirean nean, Errokek bat batera, eztanda eguiten daben sagardao indartsu baten antzera, gure mutilzaarrari esan eutsan:

«Badakit zegaitik dabillen Mariñasi zure arrebea Krispiñari inun direan soñekoak jantzi-eraguiten. (Kosanton issilik). Aberats entzutea ekarri dozu ta... eztakit ezer baiña ziur nago. (Kosanton issilik). ¡Bai asko lotsa bakoak izan! Errian bala bala dabil gauza ta eguingo neuke Mariñasik berak asmauriko gauzea dala. (Kosanton issilik). Illebetean Obispo banantz, jakingo neuke ser eguiñ. ¡Badakizu zer eguingo neukean? (Kosantonek ez baietzik, ez ezetzik). Aideen arteko ezkontzak galerazoko neukez. Konkor lepoche guztien aita ta ama lengusu-lengusinak edo osaba-lobak izaten dira. Lobak, batez be gasteak badira, loba izatea asko dabe. (Kosantonek ez murtik, ez chiztik, ez miztik; arrausi bai, gogoz guero.) Osabearen emazte izan gura daben emaku-

(1) Iguiri.

(2) Erderaz comentar.

ma gazteari, sei illebete aurretik zentzerrak emon daioela: ausse agiinduko neuskioe Obispoa banintz, sakristau guztia, Elancho-bekoa aurrerengo dala.

Au entzueran Kosantonek, bastoia oi le-guez guerri guerrik oratuta eukala, ezke-rragaz buruan atz eguinda, Errokeri esan eutsan:

«Orrek esan gura dau ze Krispiñak neure emazte izan gura dabela. ¡Eztañ ba berak erakutsi andirik emoten, Ogoño lango beko-kia erakusten deust-eta! Nik barriz, eguia esan bear da ta berak gura baleu... (Erroke-ren ezulaldi batek eten eban emen Kosan-tonen epaia). Neskatilla ona da ta prantes be badaki.

—Kapelea daukala-ta? ¡Ai Kosanton, Ko-santon! Atsoa dabil or, Zure azalean banen-go gbadakizu zer eguingo neukean? Erri guztian zabalduko neuke eztozala diñoen beste diru ekarri, ez guichiago be. Ta au las-ter siniztuko leuke Mariñasik; ze, Kosanton, zakela berorik ekarri badozu be, arpeguia pobre-arpeguia daukazu.

—Ta ori zetarako zabalduko dot?  
—Euren maitetasuna ezaututeko. Ehetik be kanpora botako zendukeez.

#### IV

Jo kontuak eta arik sei illebetera Kosan-ton zakel beroagaz ta betiko pobre-arpeguia-gaz Erroke-ren koiñata zarkocha mutur-zo-rrutzategaz ezkondu zan. Krispiñari maiordomesea esaten deutse: senarraren oguibideagaitik alda. Erroke *tunanteak*, Obispo eguiñ baino lenago, lortu eban gura ebana. Eztañ Mariñasi zelan bizi dan; bai-ña belarria eguingo neuke, arrezkero ezta la primeran sartu.

EKETAK

## EURIA TA ATERRIA

Baserri batzuetan dagoz esakune ta beste igargarri asko eguraldi ona ala charra, euritsua ala aterria izan-go dan jakiteko.

«Goiz gorri, arrats euri.» Ausse da bat. Eguzkiak urteten daben aldeti goizean laiño gorriak badagoz, arratsaldean euria ziur. «Arrats gorri, goiz aize.» Au da beste bat. Eguzkia sartuten dan aldeti laiño gorriak badira arratsaldean, urrengo goizean aizea; ta zuri zuri andiak urteten ba-dabe egüerdi aldeti, illuntsea baino lenago euria ta trumoia.

Onez ganera badagoz beste ezaug-arri errazago batzuk.

*Euria eguingo dau:*

Kardu latzak bere ortz zorrotzak eta azala estututen dabezanean.

Iruzta edo sekula-bedarren lorea luzatu ta arteztuten danean.

Arrak urteten dabezanean ugari lur-ganera.

Oloak eta eperrak auts-artean era-guin da zorriak ilten egoten direa-nean.

Antzarrak egaz batera ta bestera dabilzanean da urperatuten direa-nean.

Ariak eta auntsak gora goraka ta aguiraka dabilzanean.

Erleak euren erlautsaren urreñ dagozanean.

Elaiak edo enadak egaz lurren kontra dabilzanean. (1)

(1) Anton Kalkun ustoz euriaren ezaugarriak ziurre-na eida ur tantak goitik behera jaustea.

*Eguraldi onen ezaugarriak dira onek:*

Jerico-ko larroseak bere orriak batu ta chimurtuten dabezanean.

Usoak urrumadaka jardun edo da-ragoioenean.

Gau illuntsetan saguzarrak egaz eguiten dabezanean.

Elaiak goizetan kantaten edo erez-ten badabe.

Euli chikiak alkartu ta eguzkia sartu baino lenchuago egaz dabiza-nean.

M.

## ASTEKO BERRIAK

Bermeo-ko uriaren auzuneak, San Pelaio ta Zubiaurre, laster eguingo eidabe erri bat Bakiokoaz. Jakitun dagoan gueure lagun batek esan deusku erri biak, Bermeok eta Ba-kiok, alkar artu dabeela arazo onetan.

Obe da alan auzune orretan bizi direnontzat; bada, Sollube ta Jata bi-tartean jaioten dan erreka-cho batek bakarrik berezi edo separetan dauz (ichasorearen urrean) Bakio-ko erria ta esan doguzan auzune biak; eta bar-riz Bermeoraguiño bitarte luzea ta aldapatsua dago, bitarte onek era-gozten dabezala auzune batek bere erri-buruaz daukazan artu-emonak.

Gueure zorion-opakerea guztia, bakean anaia artean leguez ebatzi dabeelako arazo ori.

Salces señoreak Bilboko neskatilla euskaldunentzat ichiriko iru ekon-sarietatik emon jakeez bana Julia Arriola-ri ta Nikasia Aurteneche-ri; irugarren saria echako emon iñori.

## BERTSO BATZALDIAK

Azkenengo gueian arguitaratu zi-rean Elizecheak karabiñeruen bizi-moduen ganean eguiñiko bertsoak; lenengo saria irabazi ebenak zi-rean.

Gaur doaz Mussika-ko Enbeita-re-nak, bigarren saria merezi izan da-benak.

10.<sup>a</sup> gueian esan guenduen zeintzuk zirean sariak.

Urrengo batzaldirako gueia, «Sa-kristauen eguikerak»; amabost egu-neko epea edo plazoa dago, beti leguez, lanak eguin eta ona bialdu-teko.

Emen orain Enbeita-ren bertsoak;

### Karabiñeruen bizimodua

Nai det berba guichitan biar au amaitu jenteak errazago ein daian aditu, zer moduz eguiten dan eguna amaitu karabiñerueri ondo beguiratu.

Goizean jagui eta lenengoko lana ipintea soiñean jantzi eder bana, guero soiñekoari tokaten jakona, jira bat ein eurakaz, amaitu zan dana.

Ichas-aldean bada portu eskinetan, osterantzean barriz estaziñotan, piska bat gueldi badauz laster pasietan, orrelan bizi dira egun guztietan.

Etorriten danean portura ontzia a errekestaten dauko biar nagussia, baiña emon ezker o issillik saria, libre ichiko deutse gauzari pasaia.

Ikusi ezketiño barriz euskaldunak baserrik noizik bein etorten diranak, eurai ipinten deutsez bekoki illunak ezertako eztiran belarri moch-dunak.

Inoz eztot ikusi belarri moch-dunik gogotik biarrean ekiten deusnik, nai ta sabelerako ez euki zer janik, ibilli gura dabe dotore sutunik.

Biar-modu batean eztauke paltarik zorren artean bada emazte bakorik? laster topauko dabe ez artu bildurrik mutil-zartuko dala karabiñerurik.

Gueienak dira eurak morrosko ederrak chanka me praka nasai espalda bedarrak, zutunik ibilteko eztira ain charrak dotore ipiñirik superko bizarrak.

Artez daukie beti euren kontsentzia ta ezer eztan lekuan eskua garbia, orren bizimoduan ispillu arguia, inok ikasi eztaian izaten naguia.

Arlo luzeegui-eguin naz ni eldu orren bizimodua eguiten azaldu, birtuterik egundo eztabe zabaldu ta gueiag esan barik bear dot issilldu.

PEDRO ENBEITA.

## IZKIRIMIRIAK

—Kaisso Iñasio.

—Ongui etorri Erramon.

—Zer berri Zarautzen?

—Etzegok nobedaderikan Jainkoa-ri eskerrak; jakingo dek berriz Bika-rio berria daukaguna.

—Zer berria? Nun dek bada lenagokoa?

—Igueldon bizi dek.

—Zer eguiten dik bada Igueldon?

—Ichasora beguiratu, eta gogoak ematen diotenean urrengo egunean eguraldi charra eguin bear duela, joaten dek fonofonora eta aditzera ematen dik gure Diputazioari esanaz: biar egualdi charra, esan mariñelari.

—Zer eta asmatzen dik?

—Bai lagun-zarra, beti.

—Zer bai aldaukak ezagüerarik bera-rekin?

—Aundia, biar ere alkarrekin egon-go gaituk.

—Orduan mesede bat eguin bear dirak. Esan eguiok Jaungoikoaren izenean adierazi dezala al dan laiste-rren egualdi onak noiz eguingo dituen, jendea charrez aspertuta da-goala ta.

—Nere kontu egon lasa, biar ber-tan esango ziogat.

—Agur.

—Adio.

JOSÉ RAMON JAUREGUI.

### ¿NOLA...?

Jaun batek arkiturik lagun bat kalean esan zion izketan asi ziranean:

—Ez nekien zu emen izaten ziñanik argatik guelditu naiz oso arkiturik uzte ez nuelako emen ikusterik.

—Asteero etortzen naiz erri onetara amaboscho bat egun bertan pasatzera.

Egun batean omen zijoan Fernan-do, zituen soiñeko ederrenak jantzita eta topo eguiñik erriko izkribaua bi-dean, oso arritua guelditu zan aia apaindua ikusita, eta esaten dio:—Zer zoaz, Fernando, orren ederki jantzita?—Zer nai du joatea? emen kalean inolaz ere bizimodua ezin sor-turik nabill, jauna, ta pensatu det mendira ikazkintzara joatea.—Baiña Fernando gbadakizu zer eguitera zoa-zen? Ez dezu oso ofizio ona aukeratu, munduan ondo bizitzeko eta gañe-ra....—Zer, izkribau jauna?—Zer, galdetzen dezu? Ez dela sekulan, esa-ten dutenez, ikazkiñik zeruan sartu.—Zeretz dio beorrek? Bada baietz diot nik. Bein bat sartu zala aditu izandu det, eta zerutar guziak arri-tuta guelditu omen ziran, eta batza-rreturik bertan aguintea zuten Santu guziak, erabaki omen zuten, gauza arrigarria nola baitzan, izkriburak eguin bear zirala, eta batzuek emen-dik eta besteak ortik jira arren zeru guzia ez omen zuten arkitu paper ori eguiteko izkribau bat bakarrik.

ENRIKE ELIZECHEA

## IGARKIZUNAK

### I

Mendi gane baten ebilzan ardizain mutiko bi, eta era onetan berba eguin eben:

—Entzuik i, ardi bi emoidazak, eta iri gueratuko jaazan baino beste ain-beste gueiagogaz gueratuko nok ni.

—Gura badok, beste gauza bat eguingo joagu; ik emoidak bat, eta orduanche bardin gueratuko gaituk. Zerebat ardi eroazan mutiko ba-kochak?

BLOA.

### II

|     |     |   |   |
|-----|-----|---|---|
| ZAL | ZAL | K | K |
| DI  | DI  |   |   |

Igarkizun abetan zerebat, zere bikaña? bada bat dakiena

Urrengo illerako Azkue abadeak eguiña ta Bizkaiko elizguizonai zuzendua.

bakarrik bik aña.  
Ainda arguitsua ta  
ain pizkorra bera,  
eztu beguiratuko  
somatzeke beera.  
¿Zeñek jakinduria  
guizon orri oztu?  
¿Zeñek bere biotza  
gauz abetan oztu?  
Nekea eman arren  
nai aña gañera  
ta somaketa izan  
ehit zailla gañera,  
bereala kontuan  
liteke erori,  
zeren guizona ezlan  
kabitik erori.  
Goizetan eraten du  
zanga zanga ura  
eta ondo artzen da  
guizon argui ura.  
Eztu ardu trago bat  
azpaldian eran  
ez nozki ezalako  
allegatzen eran  
ta nola ezdituen  
iru tanto sartu,  
ez lezake naitare  
ur preskuak zartu.  
¡Jaunak, ur garbiari  
ain gogoz eltzia,  
ezta kanpuan babak  
aleka eltzia,  
ta guero betetzia  
berekin eltzia  
Etzaigu fortunatzen  
orlakorik guri  
babak jan da jarzeko  
guero guri guri.

Eta benetan diot  
onela astian  
seguitzeko dina naiz  
bezte bi astian.  
¡Eztet zuregatikan  
esanai nik ori  
guelditzeko batetan  
orrelako ori!  
Zure famak zabaltzen  
nola naizen ari,  
emango nizkizuke  
iru libra ari  
baitare banekazki  
eehean bi ari  
arretik jarri gabe  
goia ta biari.  
Ez asi orrengatik  
buruari azka,  
zergatik neri beziñ  
ondo zaizun aska  
ala ez izatera  
doaikua mintza  
ñola, nola zu beti  
orren ondo mintza?...  
Berriz biurtuko naiz  
zure gana iguez  
baña ez pentsa eguiñ  
dizutala igues.  
¡A! eta nola errez  
somatu dirazun,  
eska kupira gabe  
zer desio dezun

V. IRAOLA

Amazazpigarren guezian, Jorrailla-  
ren 27.<sup>a</sup>, agurte guenduen *Markina-  
ko Gazte* bialduriko asmaketa edo  
*problema* polit bat, eta bigandik artu  
dogu bere erabaguia. Ona emen.

Lenengo alabeak:

$$7 \times 7 = 49$$

enparaua 1

50

Zazpiko bakocha lauko ba-  
ten saldu ehan; beraz zaz-  
pi zazpiko. . . . . 7 lauko

Sobra jakon arrautza baka-  
rra iru laukoan saldu ehan 3

Guztira 10 lauko

Bigarren alabeak:

$$4 \times 7 = 28$$

enparaua 2

30

Lau zazpiko, bakocha lauko  
baten. . . . . 4 lauko

Enparau biak, bakocha iru  
laukoan . . . . . 6

Guztira 10 lauko

Irugarren alabeak:

$$1 \times 7 = 7$$

enparauak 3

10

Zazpiko bat . . . . . 1

Iru enparauak, bakocha iru

laukoan . . . . . 9

Guztira 10 lauko

Durangon.

BALERO KALASAN.

Alabak joan ziran  
Arin azokara  
Bazan aien artean  
Bat guztiz azkarra  
Esan zuana laster  
Ditut zazpi talde

Bat gorde badet ere  
Nago bera gabe,  
Saldu ditut oriek  
Zazpi pesetetan,  
Batek iru eguiñ da  
Naiz, ama, amarretan.  
Aizpak erantzün zion  
Oni bereala  
Eguin bear zuela  
Berak ere ala  
Lau talde zituan  
Bigarren alabak  
Amak esan ziona  
Ondo eguiñ zuanak  
Lau peseta arturik  
Ta pozez zororik  
Saltzera guertatzen da  
Bikiñ sei arturik.  
Irugarren aizpak  
Ikusirik au  
Laister esan zion  
Nik ez dizkiñat lau  
Zaldu bat bakarrikan  
Ta jai! onen lana  
Ausi nairik dabill  
Bere buru dana;  
Oartzen zaio bada  
Bi aizpak eguiña  
Onetan berak ere  
Eguin du aleguiña  
Talde bat berak ere  
Saldurik pesetan  
Iru irukorekin  
Sartu da amarretan  
Talde oiek ziraden  
Zazpiñakuak  
Orra nun eguiñ zuten  
Pranko lan gajuak  
Guelditzen ziradenak  
Taldetik banaka  
Saldu zituzten aiek  
Iru pesetaka.  
Zaldibi-ko M. E.-ak.

LA EDITORIAL VICCAINA deribon moldaguitan  
Gran Via, 26 eta Lederna, 15.

# JESUSEN BIOTZAREN ILLA

## BIZKAIKO EUSKERAZ EGUIÑA

### TA GUIPUZKOAKORA EDOZEIÑEK ERRAZ ITZULTEKOA

Ogueta amar gogarte (meditazio) daukaz, atal edo zati biñakoak.

Elizguizonai ta edozeiñ euskaldun elizkoiri erara jatorko liburuchu au, goizero Jesusen Biotzaren ganerako go-  
garte eguiteko.

Liburuchu onek 210 orrialde (página) daukaz; da Bilbon IBAIZABAL-en echean (Tenderia, 19) eta artezkariarenean  
(Tivoli, letra B, 2.º) dago salguei, sei errealegan; amabi artzera, bi doarik (gratis).

## JESUSEN BIOTZARI OIUAK

### AZKUE ABADAK EGUIÑAK

#### I.—Latinez

Letaña barria (Litania nova SS. Cordis Jesu), liburu onen asierakoa, organua lagun dabela bik edo bitzuk oin  
eguitekoa. Ume bi nai emakuma bi nai guizonak izan leikez letaña onen oiulari edo kantariak.

Zortzi errealegan dago salguei Bilbo-n Dotesio-ren Echean. Onezaz ganera, orain urte birarte gueukan letaña,  
zatika *motete*-guisan oiu eguiñ leikeana, diru ta leku bardiñean dago salguei.

#### II.—Euskeraz

Elizkizun-aurrekoak . . .  
I.—*Deiez dankagu Jesus.* (Aldran).  
II.—*¿Nok ezantzu gogoz?* (Batek).  
III.—*Artzainan deietara.* (Bik).  
IV.—*¿Zeñ argui?* (Iruk).  
Elizkizun-artekoak. . . . . Jesusen Biotzaren errosarioa.

Elizkizun-ostekoak. . .  
I.—*Jesusen Biotz laba gartsua.* (Aldran).  
II.—*¿Zek zakaz zerutik?* (Batek).  
III.—*Zeru ta lurra.* (Bik).  
IV.—*¡O Biotz gozo gozo!* (Iruk).

Irutzuok liburu baten zortzi errealegan Dotesiorenean bertan dagoz salguei. Aldrako oiuk erriarentzakoak dira;  
bateko ta biko ta iruko oiuk, batzuk eta bitzuk eta irutzuok, gura izanezkero, oiu eguiñ daikeez.